

**ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและผลการดำเนินงาน
ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคม ในแผนพัฒนา 3 ปี
ของเทศบาลตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม**
Factor Influencing Public Participation and Its Operation According
to the Three-Year Social Development Strategic Plan at Salaya
Municipality, Bhuddamonton District, Nakhon Pathom Province

เอกรินทร์ เชี่ยวคำรพ¹

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม” การวิจัยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายา (2) เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายา และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนกับผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายา กลุ่มตัวอย่างคือ ตัวแทนครัวเรือนในพื้นที่รับผิดชอบ จำนวน 366 คน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ สำหรับสถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า

¹นักศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะและการจัดการภาครัฐ ภาควิชาสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้านพบว่า ด้านผู้นำชุมชนมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้าน รองลงมาคือ ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ด้านค่านิยมส่วนบุคคล ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านอำนาจตามกฎหมาย ด้านการได้รับประโยชน์ โดยมีด้านแรงกดดันทางสังคมมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกด้านตามลำดับ

2. ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายา ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทางบวกอยู่ในระดับปานกลางพบว่า ด้านผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายาอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to 1) study the factors of people's participation and implementation results of the strategy of social development of three-year development plan of Salaya Subdistrict Municipality, 2) study implementation results of the strategy of social development of three-year development plan of Salaya Subdistrict Municipality, 3) study relationship between the factors of people's participation and implementation results of the

strategy of social development of three-year development plan of Salaya Subdistrict Municipality. The sample groups consisted of 366 household representatives in responsible areas. Data were collected by questionnaires and the quantitative research. Statistics for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson Product Moment Correlation. The research results were as follows :

1. People's participation had high mean. The issue on community leaders had higher mean than the issues on personal characteristics, personal value, information, legal authority, receipt of benefits, and social pressure, respectively.

2. Implementation results of the strategy of social development of three-year development plan of Salaya Subdistrict Municipality had high mean.

3. The factor of people's participation significantly and positively correlated with implementation results of the strategy of social development of three-year development plan of Salaya Subdistrict Municipality at the level of 0.05 in the moderate level. The issue on community leaders most considerably correlated with implementation results of the strategy of social development of three-year development plan of Salaya Subdistrict Municipality.

Keywords : participation, locality development

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย นับแต่ฉบับแรก (พ.ศ. 2475) จนถึงฉบับปัจจุบัน (พ.ศ. 2550) ได้มีวิวัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยให้ความสำคัญกับภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้น ดังเห็นได้จากการกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐต้องส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในท้องถิ่น โดยให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมการตัดสินใจหลาย ๆ เรื่อง เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้ อันก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีในอนาคต ซึ่งแนวคิดดังกล่าวได้ให้ความสำคัญกับการปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาความเข้มแข็งของสังคมไทยในระดับฐานราก นอกจากนี้ การปกครองท้องถิ่นยังได้รับการยอมรับในทางวิชาการด้านการเมือง การปกครองว่า เป็นระบบที่สามารถช่วยแก้ไขปัญหาค้นพื้นฐานของท้องถิ่นได้อย่างตรงประเด็นและมีประสิทธิภาพ ทั้งยังช่วยให้เกิดการกระจายการพัฒนาของประเทศออกไปได้อย่างกว้างขวางและเสมอภาค โดยจุดเด่นอยู่ที่การเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท้องถิ่นของตน เพื่อแก้ไขพัฒนาที่เกิดขึ้นและพัฒนาท้องถิ่นของตนไปในทิศทางที่ต้องการได้อย่างอิสระ (อุดม ทุมโฆสิต, 2551 : 503)

ในอดีตที่ผ่านมาได้พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ในการจัดบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในระดับสูง และสิ่งที่มักปรากฏตามมาก็คือ การให้บริการสาธารณะเหล่านั้นมักมีปัญหาด้านคุณภาพการให้บริการที่ไม่สามารถสนองตอบต่อประชาชนผู้รับบริการ และถูกกล่าวถึงในเชิงลบเกี่ยวกับการทำงานแบบขาดประสิทธิภาพ ดังที่สมศักดิ์ ฐิริศรีศักดิ์ (2551 : 37-38) ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้ (1) ปัญหาความลักลั่นในการปฏิบัติตามระเบียบ (2) ปัญหาด้านการบริหารงานบุคคล (3) ปัญหาความขัดแย้งของนักปกครองในพื้นที่ ทั้งนี้ ยังพบว่ามีปัญหาอื่น ๆ ที่ไม่ได้กล่าวถึงอีกเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นประเด็นปลีกย่อยที่มีเฉพาะใน

พื้นที่นั้น ๆ จากปัญหาดังกล่าวได้ทำให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ กระทรวงมหาดไทย กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น สถาบันพระปกเกล้า และสถาบันอุดมศึกษา ฯลฯ ได้เข้ามาส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ เช่น รางวัลพระปกเกล้าของสถาบันพระปกเกล้า รางวัลการบริหารจัดการที่ดีของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย และรางวัลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ภายใต้ความร่วมมือและการสนับสนุนจากกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมูลนิธิสาธารณสุขแห่งชาติ เป็นต้น นอกจากการมอบรางวัลแล้วยังได้มีการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้รับรางวัลดังกล่าว เพื่ออธิบายถึงองค์ประกอบ เทคนิค และวิธีการบริหารจัดการที่ทำให้ประสบผลสำเร็จ และยังมีงานวิจัยจำนวนมากที่ได้ศึกษาถึงการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของภาคประชาชน การกระจายอำนาจและการถ่ายโอนภารกิจ เพื่ออธิบายถึงความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และความเห็นของบุคลากรท้องถิ่น รวมถึงปัจจัยที่ส่งเสริมและสนับสนุนการบรรลุผลสำเร็จ โดยคาดหวังให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดการตื่นตัวและได้เรียนรู้เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาหน่วยงานของตนให้มีศักยภาพสูงขึ้น

อาจกล่าวได้ว่า “การมีส่วนร่วม” ถือเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ทุกฝ่ายได้เข้ามาเกี่ยวข้องและเปิดโอกาสให้ทุกคนมีสิทธิเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานในกิจกรรมการพัฒนาอย่างมีศักดิ์ศรีและเท่าเทียมกัน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้ให้ความสำคัญกับภาคประชาชนเพิ่มมากขึ้น ดังเห็นได้จากการกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐต้องส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมให้เกิดขึ้นในภาคประชาชนเพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในอนาคต นอกจากนี้ แนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนยังปรากฏในพระราช-

บัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2545 พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 และยุทธศาสตร์การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมของคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการด้วย ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นแนวคิดที่สำคัญที่ถูกนำมาใช้เพื่อแก้ไขปัญหาในการให้บริการสาธารณะในแต่ละท้องถิ่น รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนมักเกี่ยวข้องกับ (1) การมีส่วนร่วมในการออกแบบหรือการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดบริการสาธารณะ ซึ่งประกอบด้วย รูปแบบการมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนานโยบายต่าง ๆ การมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนงานและงบประมาณของหน่วยงาน และโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน (2) การมีส่วนร่วมในการจัดให้บริการสาธารณะ เช่น ให้องค์กรชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการประชุมชนโดยหน่วยงานภาครัฐทำหน้าที่สนับสนุนด้านเทคนิคหรือให้ภาคเอกชนร่วมจัดบริการด้านการศึกษาโดยหน่วยงานภาครัฐสนับสนุนด้านการเงิน เป็นต้น และ (3) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการจัดบริการสาธารณะ ได้แก่ ให้ตัวแทนภาคประชาชนมาร่วมในการให้ความเห็นการออกแบบการประเมินผล และหน่วยงานภาครัฐจ้างผู้เชี่ยวชาญมาช่วยด้านเทคนิค เป็นต้น เห็นได้ว่า รูปแบบของการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมได้มีขึ้น เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันในการทำงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐและภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ซึ่งจะช่วยผลักดันให้การจัดการบริการสาธารณะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี มีประสิทธิภาพ และเกิดการยอมรับจากประชาชนในระยะยาว (พัชรี สิริโรส, 2552 : 300-315)

ตำบลศาลายา (เทศบาลตำบลศาลายา, 2556, หน้า 3-15) เป็นแหล่งความเจริญที่มีประชาชนอยู่อาศัย และเดินทางผ่านเข้ามาในพื้นที่จำนวนมาก เนื่องจากเป็นเขตพื้นที่ปริมณฑลติดกับกรุงเทพมหานคร มีสถาบันการศึกษาหลายแห่ง และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจำนวนมาก จากการศึกษาเบื้องต้นได้พบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่ตำบลศาลายาที่สามารถแก้ไข

ปัญหาได้ด้วยการมีส่วนร่วม เช่น ปัญหาการจัดเก็บและจัดการมูลฝอย ปัญหาการจราจรติดขัดที่เกิดจากการขาดวินัยจราจร ปัญหาความเสี่ยงต่อการเกิดวินาศภัย ได้แก่ ไฟไหม้ในชุมชน เป็นต้น เทศบาลตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เป็นหน่วยงานท้องถิ่นที่มีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยมีแผนพัฒนา 3 ปี เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินกิจกรรมและโครงการ ทั้งนี้ ในการพัฒนาดังกล่าวเทศบาลตำบลศาลายาได้กำหนดแนวนโยบายในการพัฒนาออกเป็น 7 แนวทาง คือ (1) ด้านการเมืองการบริหาร เป็นการปรุ่่งและพัฒนาระบบบริหารงานภายในเทศบาลตำบลศาลายาโดยยึดหลักการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ เช่น หลักธรรมาภิบาล หลักการทำงานเป็นทีม การพัฒนาความรู้ความสามารถของพนักงาน และการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (2) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงพัฒนาถนน ท่อระบายน้ำ และพัฒนาไฟฟ้าสาธารณะ (3) ด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและจัดการทรัพยากรธรรมชาติ เป็นการปรับปรุงและพัฒนาปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นระบบการจัดเก็บขยะมูลฝอย การจัดการน้ำเสียชุมชน และการรักษาคลองให้สะอาด (4) ด้านสังคม เป็นการพัฒนาด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยเน้นการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการกำหนดนโยบาย การปฏิบัติการ การตรวจสอบ และการประเมินผล (5) ด้านสาธารณสุข เป็นการเพิ่มศักยภาพการบริการด้านสุขอนามัย (6) พัฒนาด้านเศรษฐกิจ เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนระบบเศรษฐกิจภายในท้องถิ่น และ (7) พัฒนาด้านการศึกษา เป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาให้แก่ประชาชน โดยกำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาในช่วงสามปี (พ.ศ. 2555-2557) รวม 6 ยุทธศาสตร์ 35 แนวทาง เพื่อรองรับแนวนโยบายดังกล่าว ทั้งนี้ ประเด็นที่น่าสนใจในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ในแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลศาลายา โดยมีความ

สอดคล้องกันแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาด้านสังคม ประกอบด้วย การส่งเสริมสนับสนุนกีฬาและนันทนาการ กิจกรรมสาธารณสุข การแก้ไขป้องกันและต่อต้านยาเสพติด การพัฒนาสังคม และงานสวัสดิการสังคม การป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อยในบ้านเมือง และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การดำเนินงานบรรเทาสาธารณภัย การเสริมสร้างความเข้มแข็งของครอบครัวและชุมชน และการเสริมสร้างความสมานฉันท์ในสังคม เนื่องจากเป็นแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นที่ประชาชนสามารถเข้าร่วมดำเนินการได้ง่ายกว่ากิจกรรมการพัฒนาในยุทธศาสตร์ด้านอื่น ๆ

ดังนั้น การสนับสนุนและส่งเสริมให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาทุกขั้นตอนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่นาจะช่วยให้แนวทางการพัฒนาดังกล่าวของเทศบาลตำบลศาลายา สามารถบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงได้ส่งเสริมให้ภาคประชาชนเกิดความเข้มแข็ง และสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาว การวิจัยเรื่องนี้จึงเป็นการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายาในมิติของประชาชน เพื่อนำมาสู่การวิเคราะห์เพื่อกำหนดโครงการและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนในท้องถิ่นนั่นเอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนและผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายา
2. เพื่อศึกษาผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายา

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน กับผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลศาลายา

ขอบเขตการวิจัย

1. ด้านเนื้อหาทางวิชาการ ได้มุ่งศึกษาถึงปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน และผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2555-2557) ของเทศบาลตำบลศาลายา

2. ขอบเขตด้านประชากรและพื้นที่ในการศึกษา เป็นการศึกษาข้อมูลจากประชาชนในพื้นที่ของเทศบาลตำบลศาลายา ประกอบด้วย 4 หมู่บ้าน รวมเป็น 4,344 ครัวเรือน ทำให้ได้จำนวนตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 366 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม

3. ระยะเวลาในการวิจัยตั้งแต่เดือนมกราคม-เมษายน 2557

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ข้อมูลส่วนบุคคล ปัจจัยการมีส่วนร่วม ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ที่ 3 (การพัฒนาด้านสังคม) และข้อเสนอแนะ ทำการทดสอบเครื่องมือด้วยการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้เทคนิค IOC ซึ่งได้ค่า IOC ในภาพรวมเท่ากับ 0.87

ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

1. สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายา

อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม สรุปผลวิจัยได้ดังนี้

1.1 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 65.3 อายุระหว่าง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 45.9 การศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 30.9 อาชีพข้าราชการ/พนักงาน/ลูกจ้าง คิดเป็นร้อยละ 61.5 รายได้ต่อเดือนระหว่าง 10,001-15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.7 สถานะทางสังคมตำแหน่ง อสม. คิดเป็นร้อยละ 84.7 และประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน 1-5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 36.6

1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านผู้นำชุมชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (4.23) อันเนื่องมาจากผู้นำชุมชนคือ คนสำคัญที่กระตุ้นให้ท่านเข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลตำบลศาลายา รองลงมาด้านคุณลักษณะส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.19) เมื่อประชาชนอยู่ดีกินดีสามารถดูแลตนเองและอยู่อย่างไม่ต้องเดือดร้อนได้แล้ว ก็จะมีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทศบาลตำบลศาลายามากขึ้น ด้านค่านิยมส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.13) โดยเฉพาะเรื่องขนบธรรมเนียมที่คนส่วนใหญ่ของชุมชนยึดถือปฏิบัติ เช่น ทำบุญวันปีใหม่ กิจกรรมทำความสะอาดชุมชน เป็นต้น ผลการวิจัยได้บ่งชี้ถึงความเชื่อ และค่านิยมของประชาชนส่วนใหญ่ของชุมชนยึดถือปฏิบัติซึ่งเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มใจ ส่งผลให้เทศบาลตำบลศาลายามีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกัน ด้านข้อมูลข่าวสารมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.08) ในเรื่องการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงของเทศบาลตำบลศาลายาจะส่งผลต่อการเข้ามีส่วนร่วมของประชาชน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านอำนาจตามกฎหมายมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.05) เทศบาลตำบลศาลายาเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการได้รับประโยชน์มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.91) ในเรื่องการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

มากกว่าผลประโยชน์ส่วนตน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านแรงกดดันทางสังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.80) ในเรื่องความต้องการของประชาชนได้ส่งผลให้เกิดกิจกรรมของเทศบาลตำบลศาลายา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านการมองเห็นปัญหามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.78) ในเรื่องชุมชนมักให้การสนับสนุนแก่กิจกรรมที่เทศบาลตำบลศาลายานำมาใช้แก้ไขปัญหามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.3 ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.01) โดยมีเทศบาลตำบลศาลายามีการจัดกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ การทำบุญตักบาตรวันปีใหม่ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด (4.36) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยที่ช่วยสานสัมพันธ์อันดีให้แก่คนในชุมชน และก่อให้เกิดการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยความเต็มใจ

1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนกับผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายา พบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทางบวก โดยอยู่ในระดับปานกลาง (0.549) โดยด้านผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายาอยู่ในระดับมากที่สุด (0.662)

2. การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ด้านการมองเห็นปัญหา ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนมักให้การสนับสนุนแก่กิจกรรมที่เทศบาลตำบลศาลายานำมาใช้แก้ไขปัญหามากที่สุด

ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Creighton (2005) ที่กล่าวว่า ความใกล้ชิดปัญหาเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น

2.2 ด้านการได้รับประโยชน์ ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมักเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตนมากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Creighton (2005), Reeder (1974), Cohen & Uphoff (1977) และปาริชาติ วลัยเสถียร (2542) ที่กล่าวไว้ในแนวทางเดียวกันว่า หากประชาชนเห็นถึงผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และการเข้าถึงประโยชน์ ย่อมเป็นปัจจัยที่ช่วยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมระดับสูง

2.3 ด้านแรงกดดันทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการของประชาชนได้ส่งผลให้เกิดกิจกรรมของเทศบาลตำบลศาลายามากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Creighton (2005) ที่ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนจะช่วยเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ ซึ่งก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่ที่จะช่วยให้โครงการประสบความสำเร็จ และยังสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (สำนักกรรมการการ 3, 2553, ออนไลน์) มาตรา 56 ได้ระบุไว้ว่า ให้ประชาชนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นของตนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปประกอบการพิจารณาตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และในมาตรา 60 ได้กล่าวถึงสิทธิของประชาชนที่จะมีสิทธิร้องเรียนเพื่อให้ได้รับการแก้ไขและเยียวยาความเสียหายที่เกิดขึ้น

2.4 ด้านค่านิยมส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า ขนบธรรมเนียมที่คนส่วนใหญ่ของชุมชนยึดถือปฏิบัติ เช่น ทำบุญวันปีใหม่ กิจกรรมทำความสะอาดชุมชน เป็นต้น ส่งผลให้เทศบาลตำบลศาลายามีการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกันมากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Creighton (2005), Reeder (1974), และ McCosky (1968) ที่กล่าวไว้ในแนวทางเดียวกันว่า ค่านิยม

ความเชื่อ และอุดมการณ์ ถือเป็นปัจจัยที่ดึงดูดให้ประชาชนเกิดพฤติกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมระดับสูง

2.5 ด้านอำนาจตามกฎหมาย ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลตำบลศาลายาเปิดโอกาสให้ท่านได้เข้าร่วมกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนของตนเองมากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Creighton (2005), Reeder (1974), Cohen & Uphoff (1977) และปาริชาติ วลัยเสถียร (2542) ที่กล่าวไว้ในแนวทางเดียวกันว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่มีกฎหมายรองรับหรือบังคับให้ทำเป็นเสมือนข้อผูกพัน และการบังคับที่ทำให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมในระดับสูง

2.6 ด้านคุณลักษณะส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่า เมื่อประชาชนอยู่ดีกินดีจะส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของเทศบาลตำบลศาลายามากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Roger (1969), McCosky (1968), Cohen & Uphoff (1977) ที่กล่าวไว้ในแนวทางเดียวกันว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ สถานภาพทางสังคม ฐานะทางเศรษฐกิจ และระดับการศึกษา รวมถึงบุคลิกภาพ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมกระทำการกิจกรรมกับชุมชน

2.7 ด้านข้อมูลข่าวสาร ผลการวิจัยพบว่า การประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงของเทศบาลตำบลศาลายาจะส่งผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนมากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Roger (อ้างถึงในอำภรณ์ ช่างเกวียน, 2540 : 33-34) ที่ได้กล่าวถึงการติดต่อสื่อสารไว้ว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้บุคคลตัดสินใจเข้าร่วมกระทำการกิจกรรมในชุมชน ทั้งนี้ ช่องทางการสื่อสารที่สำคัญประกอบด้วย วิธีการถ่ายทอดข่าวสารทางหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วารสาร และหนังสืออื่น ๆ เพื่อเพิ่มความรู้ และกระจายข่าวสาร ซึ่งจะสามารถสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลได้ และช่องทางการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลเพื่อถ่ายทอดข่าวสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร

รวมถึงสอดคล้องกับกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2553, ออนไลน์) ที่ได้กล่าวไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิดที่เป็นการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เช่น การแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ซึ่งจะช่วยเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ และสร้างฉันทามติเพื่อทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ รวมถึงช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรมกับหน่วยงาน

2.8 ด้านผู้นำชุมชน ผลการวิจัยพบว่า ผู้นำชุมชนคือ คนสำคัญที่กระตุ้นให้ประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมของเทศบาลตำบลศาลายามากที่สุด ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Reeder (1974), McCosky (1968) และ ปาริชาติ วลัยเสถียร (2542) ที่กล่าวไว้ในแนวทางเดียวกันว่า ผู้นำคือ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของประชาชน

2.9 ผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายา ผลวิจัยพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อคำถามพบว่า ทุกข้อคำถามมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยมีเรื่องเทศบาลตำบลศาลายามีการจัดกิจกรรมรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุในวันสงกรานต์ การทำบุญตักบาตรวันปีใหม่ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดในกลุ่ม คำถามนี้ผลการวิจัยได้บ่งชี้ถึงความต้องการของประชาชนเกี่ยวกับกิจกรรมด้านสังคมของเทศบาลตำบลศาลายา ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงค่านิยมเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยที่ช่วยสานสัมพันธ์อันดีให้แก่คนในชุมชน และก่อให้เกิดการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณา พลเดช (2550) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่ององค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมกิจกรรมของประชาชนในชุมชนอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐมพบว่า ระดับของการมีส่วนร่วมกิจกรรมในชุมชนมักเกิดขึ้นในกลุ่มต่าง ๆ ที่มีความสนใจร่วมกัน โดยเฉพาะกลุ่มที่สนใจในกิจกรรมด้านวัฒนธรรมและ

ประเพณีในชุมชน ได้แก่ งานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานพิธีกรรมทางศาสนา มักให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมในระดับสูง แต่อย่างไรก็ตามยังคงพบว่า เทศบาลตำบล ศาลายามีการสนับสนุนให้มีการส่งทีมนักกีฬาเข้าร่วมแข่งขันกีฬากับหน่วยงานอื่นมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดในด้านนี้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้สึกวาทะ เทศบาลตำบลศาลายาควรมีการสนับสนุนกิจกรรมด้านกีฬามากกว่านี้ ซึ่งกิจกรรมกีฬาจะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัญหาเสพติดได้ในระยะยาว รวมถึงช่วยยกระดับการมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ เทศบาลตำบลศาลายาจึงควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนกิจกรรมด้านกีฬา โดยการจัดกิจกรรมกีฬาในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งนักกีฬาเข้าร่วมแข่งขันกีฬากับหน่วยงานอื่นมากกว่านี้

2.10 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน กับผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลศาลายา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในทางบวกอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยการมีส่วนร่วมของประชาชน ด้านผู้นำชุมชนมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายามากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้นำชุมชนที่มีศักยภาพสูงย่อมทำให้เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลศาลายาในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปาริชาติ วลัยเสถียร (2542 : 130-132) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้นำคือเงื่อนไขสำคัญที่ส่งผลทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกิจกรรมการพัฒนาที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับที่วุฒิสาร ตันไชย (2543 : 105-112) ได้กล่าวว่า สังคมไทยเป็นระบบอุปถัมภ์ที่มีวัฒนธรรมการยึดตัวบุคคลอยู่ในระดับสูง และประชาชนส่วนใหญ่มักขาดความรู้ที่แท้จริงเกี่ยวกับการ

พัฒนาในท้องถิ่น จึงทำให้ผู้นำในท้องถิ่นมีอิทธิพลในการชี้นำทางความคิด และการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันพระปกเกล้า (2550) ที่ได้ศึกษาเรื่องธรรมาภิบาลในการบริหารท้องถิ่นของเทศบาลตำบลเมืองแกลง เพื่อศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จในการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนที่ได้จากการศึกษาโครงการฟื้นฟูและอนุรักษ์แม่น้ำประแส พบว่า ภาวะผู้นำของผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ทุกภาคส่วนได้เข้าไปมีส่วนร่วมและร่วมมือกับเทศบาลฯ ในการดำเนินโครงการจนประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอิทธิกร นุชนิยม (2554) ที่ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2554-2556) ของเทศบาลเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร พบว่า ปัจจัยด้านผู้นำมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนให้เข้มแข็งจนกระทั่งเกิดความร่วมมือร่วมใจในการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสังคมในแผนพัฒนา 3 ปีของเทศบาลตำบลศาลายา ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 เทศบาลตำบลศาลายาควรมีการเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้าร่วมเสนอประเด็นปัญหาและแนวทางที่เหมาะสมในการแก้ไขปัญหา ซึ่งจะช่วยให้ประชาชนเกิดการยอมรับและเข้ามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น

1.2 เทศบาลตำบลศาลายาควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากกระแสสังคมภายนอกที่มีต่อชุมชน ซึ่งจะช่วยกระตุ้นและสร้างความรู้ความเข้าใจในกระแสดังกล่าวให้ประชาชนรับทราบ รวมถึงช่วยยกระดับการมี

ส่วนร่วมของประชาชนให้เพิ่มสูงขึ้น

1.3 เทศบาลตำบลศาลายาควรให้ความสำคัญกับผู้นำชุมชน ด้วยการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารและการนำเสนอผลการดำเนินงาน รวมถึงสนับสนุนกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ผลงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยกระตุ้นให้ประชาชนเกิดความสนใจต่อกิจกรรมของเทศบาลตำบลศาลายา

1.4 เทศบาลตำบลศาลายาควรมีการสนับสนุนกิจกรรมด้านกีฬา เพื่อช่วยสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดได้ในระยะยาว รวมถึงช่วยยกระดับการมีส่วนร่วมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 เทศบาลตำบลศาลายาควรจัดกิจกรรมการสื่อสารและประชาสัมพันธ์แบบสองทาง เพื่อเปิดโอกาสให้ชุมชนมีการเสนอประเด็นปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาอย่างต่อเนื่อง

2.2 เทศบาลตำบลศาลายาควรจัดกิจกรรมอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากกระแสสังคมภายนอกที่มีต่อชุมชน รวมถึงให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับชุมชนตามช่องทางต่าง ๆ

2.3 เทศบาลตำบลศาลายาควรจัดกิจกรรมการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร และการนำเสนอผลการดำเนินงานให้แก่ผู้นำชุมชน รวมถึงสนับสนุนกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ผลงานของผู้นำที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลตำบลศาลายา

2.4 เทศบาลตำบลศาลายาควรสนับสนุนกิจกรรมด้านกีฬา โดยการจัดกิจกรรมกีฬาในชุมชนอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนงบประมาณเพื่อส่งนักกีฬาเข้าร่วมแข่งขันกีฬากับหน่วยงานอื่น

3. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

3.1 ควรมีการศึกษาเรื่องในทำนองเดียวกันนี้ โดยเปรียบเทียบกับองค์กรอื่น ๆ ที่มีลักษณะภารกิจที่เหมือนกัน

3.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการสื่อสารที่เหมาะสมสำหรับการยกระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, กระทรวงมหาดไทย. (2548). **พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. (2553). การมีส่วนร่วมแนวคิด ทฤษฎี และกระบวนการ. ค้นเมื่อ ธันวาคม 20, 2553 จาก <http://www.moac.go.th>.

เทศบาลตำบลศาลายา. (2556). **แผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2556-2558)**. เอกสารถ่ายสำเนา.

ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2542). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พัชรี สีโรรส. (2552). **ร่วมด้วยช่วยกันในการบริหารแบบมีส่วนร่วม**, รัฐศาสตร์สาร ฉบับรัฐศาสตร์ธรรมศาสตร์ 60 ปี/รัฐศาสตร์สาร 30 ปี, 30(5) : 15-16.

วรรณ พลเดช. (2550). **องค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมกิจกรรมของประชาคมในชุมชนอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร.

วุฒิสาร ตันไชย. (2546). **การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

- สถาบันพระปกเกล้า. (2550). รายงานการวิจัยเรื่องธรรมาภิบาลในการบริหารท้องถิ่น : เทศบาลตำบลเมืองแกลง. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2553). ผลการดำเนินงานด้านการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม. ค้นเมื่อ ธันวาคม 20, 2553 จาก <http://www.opdc.go.th/>
- อำภรณ์ ช่างเกวียน. (2540). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับระบอบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาป่าชายเลนชุมชน ตำบลเขาไม้แก้ว อำเภอสีเกา จังหวัดตรัง. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อิทธิกร นุชนิยม. (2554). ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานตามแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ.2554-2556) ของเทศบาลเมืองชุมพร จังหวัดชุมพร. รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- อุดม ทุมโฆสิต. (2551). การปกครองท้องถิ่นสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิต พัฒนบริหารศาสตร์.
- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1977). Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation. Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.
- Creighton, J. L. (2005). The Public Participation Handbook : Making Better Decisions Through Citizen Involvement. Jossey-Bass Publishing, San Francisco.

- McCosky, H. (1968). **"Political Participation"**, in Yhe International Encyclopedia of the Social Science. Vol.12 p. 252. New York : McMillan and Free Press.
- Reeder, W. (1974). **Some Aspects of the Informal Social Participation of Farm Families in New York State.** Cornell University.
- Roger, C.R. (1969). **Freedom to learn.** Columbus : Charles E. Merrill Publishing Co.